

УДК: 638.14.03

ASSESSMENT OF THE IMPACT OF HONEY PLANTS IN THE GARDEN ON BEEKEEPING PRODUCTIVITY

ОЦІНКА ВПЛИВУ МЕДОНОСНИХ РОСЛИН САДУ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ БДЖІЛЬНИЦТВА

Padalko T.O./ Падалко Т.О.

doctor of philosophy (Agriculture)

ORCID:0000-0001-9299-3721

Higher educational institution "Podillia State University",

Kamenets-Podolsky, Shevchenko 13, 32316

Анотація. У публікації наведені та розглянуті заходи щодо покращення продуктивності бджільництва та її раціонального використання в умовах Правобережного Лісостепу Хмельницької області. Запропоновано використання медоносних рослин для безперерйного постачання корму бджолам. Проаналізовано використання даного ресурсу для врожаю плодівих та ягідних культур, щодо використання у господарствах бджіл в якості запилювачів.

Ключові слова: медоносні рослини, продуктивність нектару, садівництво, бджільництво.

Abstract. The publication presents and discusses measures to improve the productivity of beekeeping and its rational use in the conditions of the Right-Bank Forest-Steppe of Khmelnytsky region. The use of honey plants for the uninterrupted supply of food to bees is proposed. The use of this resource for the harvest of fruit and berry crops, as well as the use of bees as pollinators in farms is analyzed.

Keywords: honey plants, nectar productivity, horticulture, beekeeping

Вступ. В умовах інтенсивного садівництва України, дикорослі медоноси майже не зустрічаються, за винятком медоносів на луках, сіножатях та в лісах. Тому бджільництво може розвиватися лише за рахунок сільськогосподарських нектароносних культур. У нашій країні широко поширені різні плодово-ягідні культури, а бджоли знаходять корм у квітках цих культур [1].

Основний текст. Медоноси – це рослини, з яких бджоли збирають солодкий сік для виробництва меду, а також пилок і смолисті речовини [2]. У ситуаціях, коли вуглеводного корму, що зберігається у квітках рослин, не вистачає, бджолині сім'ї збирають падалиці та сік з пошкоджених плодів і ягід [3]. Концентрація цукру в нектарі рослин суміжних посівів міжрядь плодівих дерев, або їх весняне квітування неоднакова. У багатьох випадках вміст цукру в нектарі становить від 8 до 35 %, залежно від виду рослини та впливу факторів навколишнього середовища [3]. Значення рослини в бджільництві визначається її нектарною продуктивністю. Найбільш об'єктивну оцінку дає

нектаропродуктивність, виражена в кілограмах нектару, при суцільному розташуванні рослин на площі в один гектар. Відомо, що різні рослини виробляють нектар з різним вмістом цукру [4]. Медоносні рослини також є джерелом смолистого матеріалу, який використовується медоносними бджолами для виготовлення прополісу. Джерела меду включають природні медоносні райони, такі як сільськогосподарські культури та сади. Рослини важливі для бджільництва через їхню нектаропродуктивність. За нектаропродуктивністю нектароносні рослини можна поділити на ті, що є основним джерелом нектару для бджіл, і ті, що є невеликим додатковим джерелом нектару. За часом цвітіння нектароносні рослини поділяються на чотири групи: ранньовесняні, весняні, літні та осінні. Ранньовесняні нектароносні рослини не виробляють товарного меду, але стимулюють кладку маток і забезпечують бджіл та розплід їжею (ліщина, яблуня, абрикос). Весняні джерела нектару допомагають нарощувати силу бджолиних сімей перед основним медозбором (фруктові дерева, глід). Літні нектароносні рослини є основним джерелом нектару для бджіл (ягідники). Осінній нектарний корм у більшості випадків є допоміжним, але у сприятливі роки буває і промисловим, зокрема суміжні посіви в міжрядді саду (тютюн, софора, фацелія, конюшина, м'ята перцева) [2; 3,]. Культурні медоноси здебільшого, це ягідні чагарники і фруктові дерева, рослини сільськогосподарських угідь.

За оглядовим матеріалом, можна констатувати той факт, коли при глобальних змінах клімату та погоди, квітучі рослини, які приваблюють комах забезпечують продуктивність рослин та бджіл. Кормова база бджіл складається з квітучих дерев, чагарників і лугового різнотрав'я, лікарських рослин, що формує продуктивність медозбору.

У зоні Лісостепу Правобережного в умовах Хмельнтьчини серед медоносних плодкових дерев домінуючими є абрикос черешня, вишня, яблуня та груша (табл. 1). Початок цвітіння цих медоносів за підрахунком коливається з різницею від 4 до 7 діб, а тривалість цвітіння від 1 до 5 діб [5].

Таблиця 1 – Терміни цвітіння рослин та їх медопродуктивність

Медоносні рослини та угіддя	Терміни цвітіння	Тривалість цвітіння, днів	Нектаропродуктивність, кг/га
Різнотрав'я	26.03-20.05	50	40
Абрикоса	23.04-29.03	6	35
Яблуня	04.05-16.05	12	22
Груша	01.05-09.05	9	18
Черешня	26.04-6.05	10	31
Вишня	01.05-06.05	5	34

При достатньому насиченні місцевості бджолиними сім'ями прийнято, що фактичне використання нектарних ресурсів становить близько 50% виділеного рослинами нектару.

Висновки. Основними ланками нектароносного конвеєра служать вже існуючі джерела медозбору Правобережного Лісостепу, які склалися незалежно від потреб бджільництва, що дає медозбір різного об'єму і в різні періоди сезону, тому, з метою поліпшення кормової бази для бджіл та її раціонального використання потрібно збільшувати площі та проводити агротехнічні заходи.

Література:

1. Новгородська Н. В. Оптимізація забезпечення безперервного нектароносного конвеєра у бджільництві. Кормовиробництво, сучасний стан та перспективи розвитку. №22, 2021. DOI:10.37128/2707-5826-2021-3-6
2. Атлас медоносних рослин України. Київ. Урожай. 2011. 272 с.
3. Соломаха А., Сенчило О., Постоєнко В. Особливості створення реєстру нектаро- та пилконосних рослин як складового елемента кадастру медоносних ресурсів України. *Науково-виробничий журнал "Бджільництво України"*, 1(4). 2022. <https://doi.org/10.46913/beekeepingjournal.2020.4.12>
4. Васильченко Н. В. Органічне виробництво плодово-ягідної продукції як перспективний напрям садівництва у Сумській області. *Садівництво*. 2020. Вип. 75. С. 228-234. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sadiv_2020_75_29
5. Ковка Н.О., Недашківський В.М. Тривалість та періоди цвітіння основних нектаропилконосів в умовах Лісостепу Правобережного. *Тваринництво України*. 2019. № 4. С. 36–39.

*Публікація підготовлена доктором філософії з агрономії
Тетяною ПАДАЛКО*

відправлено: 22.02.2023

© Падалко Т. О.